

Ontdekkingsstocht Kleine Willemswaard

Leeftijd: 8 t/m 12 jaar, afstand: 1,5 km, duur: 1,5 uur

TIPS: Trek een lange broek en stevige schoenen of laarzen en neem een rugzak en pen mee. Kom niet op de kribben (de dammetjes in de rivier), want het water is daar heel gevaarlijk! Sta open voor plotselinge ontmoetingen (een vogel, een haas) en onverwachte vondsten. Doe na afloop een controle op teken.

Start bij hoofdingang van het gebied aan de Echteldsedijk in Tiel. Hier staan twee houten kisten met informatieborden.

Dit is een wisent →

1 Wisenten en Waalcrossers

In deze kisten hebben wisenten gezeten, toen ze van Polen naar de Veluwe vervoerd zijn. In dit gebied lopen vanaf september 2020 ook grote grazers, geen wisenten maar Schotse Hooglanders. Op de kleine kist staat dat de mannen op de foto's in de oorlog mensen naar de overkant van de Waal brachten, naar vrij gebied. Daar was geen oorlog meer, in Tiel nog wel. De mannen zijn door de Duitsers opgepakt en gedood. Ze werden Waalcrossers genoemd.

Na het hek het eerste pad rechts en dat helemaal volgen tot je op het rivierstrand bent.

2 De Waal heeft zich verplaatst

Aan beide kanten van de kisten onderaan de dijk zie je laagten/plassen. Rond het jaar 1500 stroomde hier de Waal! Iets verder lopen we langs een watertje dat in 2018 is gegraven, op de plek waar de Waal ooit stroomde.

3 Keilen

Het eerste strand ligt vol met stenen. Zoek een paar platte stenen uit en gooi ze één voor één vlak over het water. Heb je de slag te pakken, dan stuiterd de steen meerdere keren over het water. Dit noemen we keilen, ketsen of slifferen.

Ga verder over het paadje langs het gras bovenaan het strand. Aan je linkerhand - bij bord 914 - zie je een lange blauwe paal met getallen staan.

4 Verander in een reus

Jij dacht dat je ergens tussen de 1 en 2 meter lang was? Fout! Op deze magische plek is iedereen gegroeid tot reuzenformaat. Meet zelf maar. Bovenaan de paal staat de toverspreuk: "Nostras Abracadabrus Poef!" (NAP).

Oké, we geven het toe: dat is een verzinsel. Alle hoogtes in Nederland worden gemeten ten opzichte van hetzelfde niveau, het Normaal Amsterdams Peil (NAP). Een NAP-hoogte van 0 meter is ongeveer de hoogte van de Noordzee. Hier staan we dus ongeveer 8 meter boven zee.

Loop verder over het paadje naar het volgende strand. **TIP:** wil je weten waar je bent op de kaart dan kan je zoeken naar de blauwe aap. Helemaal aan het eind van de krib staat die geschilderd op een betonblok.

5

Klimboom

Je kunt een uitstapje maken naar een grote walnotenboom, een geweldige klimboom! Daarvoor moet je even struinen door het gras naar de bomerrij. Heb je de 'krib met de blauwe aap' gevonden? De boom staat ongeveer in het verlengde van die krib.

Een stukje verderop bovenaan het strand zie je een oranje lint in een prikkelsruik (meidoorn) hangen. Ga erin, dit is de...

6

Prikkelhut

Dit is de plek waar je je creatief kan uitleven. We bouwen hier samen aan een kunstwerk, gemaakt van gevonden spullen in de buurt: stenen, stokken enz. Je mag zelf iets maken, maar het is ook heel leuk om door te bouwen op het kunstwerk van de vorige groep. Doe je mee? Dan moet je eerst materiaal zoeken.

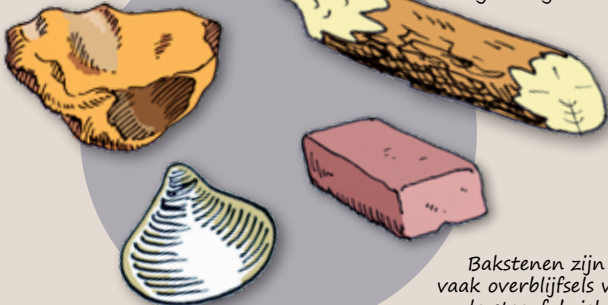
7

Strandjuttten

Zoek dingen die je in het kunstwerk in de prikkelhut (6) wilt gebruiken, stenen, schelpen, aangespoeld hout. We geven je een paar tips:

Een vuursteen werd vroeger gebruikt om vuur mee te maken.

Deze boomstam werd door bevers afgeknaagd.

Schelpen in alle soorten en maten.

Bakstenen zijn vaak overblijfsels van oude steenfabrieken.

En als je heel mooie dingen vindt, neem je die natuurlijk mee naar huis.

We lopen naar het volgende strand.

8

Relaxplek

Zoek een lekker eigen plekje en ga een paar minuten liggen of zitten. Rust even uit, doe je ogen dicht en let op wat je hoort en ruikt. Niet praten hè! Wat heb je allemaal gehoord en geroken?

9

Speuren naar sporen

Er leven in dit gebied veel dieren. De meeste dieren laten zich niet zo gemakkelijk zien. Als je goed oplet kun je toch merken dat ze hier zijn. Misschien zie je wel waar ze gelopen, gepoept of gegeten hebben. Soms kun je de dieren zelfs nog ruiken! Ga op onderzoek uit en probeer zo veel mogelijk sporen te ontdekken.

Wat heb jij gevonden?

Huisjes:

- Holletje van muis of konijn
- Slakkenhuis
- Spinnenweb
- Vogelnest

Pootafdrukken:

- Vogel met zwemvliezen
- Vogel zonder zwemvliezen
- Pootafdruk van ander dier

Vraatsporen:

- Gaatjes in een blad
- Afgevreten gras of schors
- Aangevreten vucht
- Wormgaatje in hout

Andere sporen:

- Vogelveer
- Lege eierschaal
- Bot van een dier
- Leeggegeten krab of kreeft
- Poep van vogel of ander dier

We gaan nu weer richting dijk. Houd eerst die dunne paal/mast aan. Stukje daarvoor ga je links door een laagte. Met hoogwater stroomt het Waalwater hier het gebied in.

10

Toren en kanaal

Iets verderop staat een apart hoog gebouw. De mensen die daar werken hebben contact met de schippers op de schepen. Ze zorgen ervoor dat schepen die in de Waal varen niet opbotsen tegen schepen die uit het Amsterdam-Rijnkanaal komen. Dat kanaal ligt namelijk achter de toren.

Steek het zomerdijkje over en volg het pad door het gras. Eerste links, weer richting kisten. Het laatste stuk lopen we over het oude pad naar de steenfabriek. Kijk maar eens achterom: in de verte zie je de schoorsteen van een steenfabriek. Toen het kanaal er nog niet lag, liepen Tielenaars hierover elke dag naar hun werk.

Deze tocht is een initiatief van www.struingids.nl.
Heb je tips of opmerkingen? Stuur ze dan naar info@struingids.nl.